

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเข้ามาและสภาพของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงและเป็นเมืองใหญ่แต่เพียงเมืองเดียวของประเทศซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเมืองอื่นๆ มาก และยังเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การศึกษา การบริหารและการปกครอง กิจการระหว่างประเทศ และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เป็นต้น ประกอบกับเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของประเทศ ทั้งในภาคราชการภาคอุตสาหกรรม การค้าและการบริการ จึงทำให้การขยายตัวของกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยอัตราเร่งอย่างรวดเร็วกว่าเมืองอื่นๆ ในภูมิภาค มีผลให้ประชากรนิยมอพยพเข้ากรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมากและเพิ่มพูนปัญหาต่างๆ ในกรุงเทพมหานครให้ทวียิ่งขึ้นอย่างรวดเร็วจนยากแก่การแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาจราจรได้มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังมาตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เดิมเป็นปัญหาระดับท้องถิ่น แต่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นปัญหาระดับชาติแล้ว สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อการลงทุนและการท่องเที่ยวจากต่างประเทศอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของประชากรในกรุงเทพมหานครที่ต้องเผชิญกับปัญหาของการจราจรติดขัด การขาดระเบียบวินัยการใช้รถใช้ถนน การเกิดอุบัติเหตุจราจร มลภาวะทางอากาศ และเสียงเป็นพิษ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และนับวันจะมีแต่การสะสมปัญหามากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง และเร่งให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วที่สุด

ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครนั้น เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ปัญหาถนนไม่เพียงพอ โครงข่ายถนนไม่สมบูรณ์ ปัญหาผังเมืองไม่สมบูรณ์ ปัญหาการขาดระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ที่สมบูรณ์ และปัญหาอื่นๆ โดยเฉพาะปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ก็เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตจราจรในปัจจุบัน ดังนั้นหากสามารถแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ได้ นั้นย่อมหมายความว่าสามารถแก้ไขปัญหาการจราจรไปด้วยพร้อมๆ กัน

เนื่องจากปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ที่มีสาเหตุจากข้อบกพร่องหลายๆ ด้าน ข้อบกพร่องด้านกฎหมายก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เป็นการสันนิษฐานบนพื้นฐานวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ประกอบกับสภาพการฝ่าฝืนกฎจราจรที่เป็นอยู่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มีวัตถุประสงค์ในการบัญญัติเพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการจราจร เมื่อสภาพการณ์หาได้เป็นดังเจตนารมณ์ของบทบัญญัติ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ากฎหมายเกิดความบกพร่องไม่อาจใช้เพื่อจัดระเบียบของสังคมได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหานี้เพื่อทราบข้อบกพร่อง และหาแนวทางในการแก้ไข

อย่างไรก็ดีในการวิจัยในครั้งนี้คงไม่อาจจะวิเคราะห์ถึงสาเหตุความบกพร่องของกฎหมายได้ทุกประการ เนื่องจากการฝ่าฝืนกฎจราจรแต่ละครั้งผู้ที่ทำการฝ่าฝืนย่อมมีเหตุจูงใจในการกระทำ ความผิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคัดเลือกสาเหตุของปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่บนพื้นฐานของงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งได้ดำเนินการศึกษาไว้แล้ว โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาคสนามของสำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รายละเอียดวิธีการได้มาซึ่งสาเหตุของปัญหา ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 3) ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตการศึกษาให้มีความชัดเจนที่สุด รวมทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาตรการกฎหมายมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

อนึ่ง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงสังคมวิทยากฎหมาย กล่าวคือเป็นการวิจัยกฎหมายภายใต้บริบทของสภาพสังคมที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ดังนั้นขั้นตอนวิธีการวิจัย และข้อมูลที่ใช้จึงเป็นข้อมูลที่ได้จากที่เป็นอยู่จริง รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่นำเสนออีกคำหนึ่งถึงความเป็นได้ในการนำมาปรับใช้ในสภาพของสังคมกรุงเทพมหานครปัจจุบันเป็นสำคัญ ดังนั้นในงานวิจัยนี้คงไม่ได้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่มีใช้กันอยู่ในบางประเทศ แต่เมื่อวิเคราะห์ประกอบกับสภาพสังคมไทยแล้วไม่อาจนำมาใช้ หรือนำมาใช้แล้วก็ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายนั้น หรือการบังคับใช้กฎหมายนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น การใช้มาตรการบริการสังคม (Social service) มาบังคับแก่ผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนกฎจราจร ซึ่งคงจะบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิผลตามบทบัญญัติได้ยากยิ่งในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่ยังมีระบบพวกพ้อง รวมทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายเองก็ยังไม่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่กลุ่มผู้มีอิทธิพลต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้โดยผู้วิจัยปรารถนาที่จะให้งานวิจัยนี้สามารถทำคุณประโยชน์ช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้จริง มิใช่เพียงแต่มีคุณค่าในทางวิชาการเท่านั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

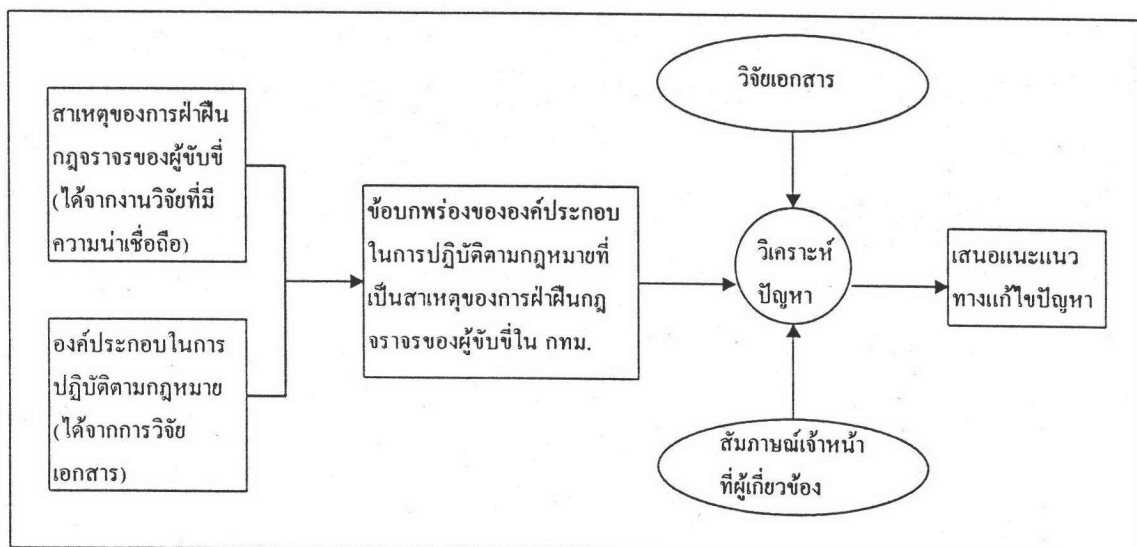
- 1.2.1 เพื่อทราบสถานการณ์ปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร
- 1.2.2 เพื่อทราบข้อบกพร่องด้านกฎหมายที่เป็นสาเหตุของการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร
- 1.2.3 เพื่อศึกษาค้นคว้าหามาตรการทางด้านกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

- 1.3.1 พื้นที่ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
- 1.3.2 คำว่า “ผู้ขับขี่” ในงานวิจัยนี้ หมายความว่าเฉพาะผู้ขับขี่รถยนต์ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522
- 1.3.3 คำว่า “กฎจราจร” ในงานวิจัยนี้ หมายความว่าถึงกฎจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปี 2535

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้สาเหตุของปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่จากงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ มาวิเคราะห์ปัญหาในเชิงกฎหมาย นอกจากนี้ ยังใช้วิธีวิจัยแบบภาคสนาม โดยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อทราบถึงสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติของผู้รับผิดชอบ นำมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร โดยเฉพาะพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มีเจตนารมณ์เพื่อให้การขับขี่รถยนต์และการจราจรเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ไม่ก่อให้เกิดปัญหาจราจร และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ใช้รถใช้ถนน ดังนั้นเมื่อมีปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากกฎหมายที่บังคับใช้นั้นมีข้อบกพร่อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1.6.1 สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายที่เป็นสาเหตุของการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร
- 1.6.2 สามารถแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร
- 1.6.3 สามารถลดปัญหาวิกฤตจราจรในกรุงเทพมหานครได้ส่วนหนึ่ง
- 1.6.4 สามารถลดปริมาณการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประเทศทั้งที่สามารถคำนวณได้ทางเศรษฐกิจ (เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง) และที่ไม่อาจคำนวณทางเศรษฐกิจได้ (เช่น ปัญหาความเครียดและการสูญเสียเวลาเนื่องจากปัญหาการจราจร)